

Moja
sjećanja

Anekdote o Bošnjacima vezane za Kabu i hadž

PIŠE:
MUHAREM
OMERDIĆ

Halal-mal za hadž

U knjizi *Sarajevski nekrologij* rahmetli Alija Name-tak na ironičan način je opisao neke Sarajlije i ne-ke druge iz svog vremena. Na jednom mjestu priča o hadžijama: „Ko ide sa halal-malom na hadž?“

Nametak piše kako je krenula jedna grupa bosan-skih hadžija na hadž. Među Sarajlijama bio i jedan Smajkić iz Podveleža. U dugom putovanju na lađi po-češe razgovarati kako su zaradili hadžski mal. Među njima begova, aga, trgovaca... I ovaj Smajkić, čoban. Begovi zarađivali uzimajući od kmetova, age od du-čana, trgovci od kupovine i prodaje. Upitaše Smajki-ća kako je on zaradio mal za hadž? On reče da je bio čoban, čuvao ovce, strigao ih i vunu prodavao, kupio sir i slao ga na pijacu, i maslo je kupio, poneko janje i od toga štedio. Jedan iskren hadžija mu reče: „Alla-hu a'lemu, tvoj je hadž kod Allaha kabul, a nas osta-lih - da Bog da!“

Odgadanje odlaska na hadž

Jedna grupa ahaba sarajevskih trgovaca na jed-nom sijelu dogovoriše se da zajedno odu na hadž. Odrediše godinu svoga polaska. Kada dođe to vrije-me, jedan udavao kćer, drugi još otplaćivao kupljeni dućan, a treći bio slab. Ostali rekoše da neće bez njih, odgodiše putovanje i dogovoriše se da krenu slijede-će godine. Dogodine neko od tih ahaba ponovo je bio spriječen nečim, pa zbog njega ponovo odgodiše za narednu godinu. Počeše umirati, jedan po jedan, a preostali živi nastavili odgađati. I tako bi, svi pomri-ješe i ni jedan od njih ne ode na hadž.

Bošnjak obnavljao Kabu

U doba sultana Sulejmana u Mekki je živio jedna alim iz Bosne. Pored velike učenosti bio je vrstan zi-dar i majstor. U jednoj od tih godina pala je velika ki-ša na Mekku pa je Kaba više dana bila poplavljena, sa nivoom vode i do dva metra. Dva su se zida obrušila pa se tražio način njihovog obnavljanja. Taj naš učeni Bošnjak otišao je emiru Mekke i molio dozvolu da on obnovi te zidove svojim rukama i novcem. Emir mu je rekao da će o tome obavijestiti sultana i tražiti nje-govu dozvolu. Dozvola je nakon nekog vremena sti-gla od sultana i taj naš sretnik je ovjekovječio svoj va-kuf u samoj Kabi.

Gledajući u Kabu na nogama proučio hatmu

Hafiz rahmetli Mahmud ef. Traljić, pričao mi je da je u Sarajevu bilo više hafiza koji nisu ozvaničili svoj hifz. Spomenuo mi je imena nekih od njih. Među nji-ma je bilo trgovaca, alima, običnih džematlija. Za jed-nog od njih mi je kazao kada je otišao na hadž da je, po ulasku u Harem u Mekki, odabrao pogodno mje-sto gdje neće nikome smetati, stojeći na nogama i ne skidajući pogled sa Kabe proučio je hatmu bez preki-danja.

Maltretiranje hadžija u Beogradu i smrt reisu-l-uleme Sulejmana ef. Kemure

Pričao mi je rahmetli Zijo Dobojač, vozač rei-su-l-uleme Sulejmana ef. Kemure, šta je bio sevep

smrti ovoga reisa ef. 1975. godine. Kaže da je te godi-ne odvezao reisu-l-ulemu na Surčin, aerodrom u Be-ogradu, kako bi on lično dočeka i poselamio hadži-je. Tada je bilo dozvoljeno da samo JAT može prevo-ziti hadžije i to sa surčinskog aerodroma.

Kada je reis ef. vidio šta srbijanski carinici rade hadžijama, hadžinicama skidaju mahrame, hadžija-ma odmotavaju saruke, skidaju odjeću, izuvaju obu-ću, kopaju po stvarima i istresaju sve iz kofera, odu-zimaju im kupljene poklone i odmjeravaju kazne za neke ponesene predmete, ušao je ljut u salu i prote-stirao. Jedan carinik mu je drsko rekao: „Šta ti 'odža 'očeš ovdje? Ko si ti? Izlazi napolje!“ Reče mu da je on reisu-l-ulema muslimana u Jugoslaviji i da je nedo-pustivo to što carinici čine hadžijama. Tada je šef ca-rine povišenim glasom prisilio reisa ef. da izađe van pokazavši mu prstom na vrata. On je izašao i rekao Ziji da ga vozi u Sarajevo. Od Beograda do Sarajeva, priča rahmetli Zijo, reis ef. nije ni jednu riječ progovorio. Navečer je preselio na Ahiret.

Hafiz Sinanudin ef. Sokolović sa ocem hafizom Junuzom ef. na hadžu

Hafiz Junuz iz sela Sokol, kasaba Ru-do, kadiluk višegradski, alim stambol-ski, studirao je u Stambolu islamske na-uke. Nakon povratku u Bosnu oženio se, zaposlio kao imam u Priboju i rodio mu se sin Sinanudin koji je sa tri godi-ne ostao bez majke. Za Junuza ef. se go-vorilo da je dobar. Te godine kad mu je umrla žena, otisnuo se na hadž noseći si-na Sinanudina na leđima, jer ga nije imao kome ostaviti na brigu.

Interesantne su zgode i susreti sa ovog njegovog putovanja. Vraćajući se sa hadža u Medini je postao turbetar Posla-nikovog mezara. Plaću je primao iz vakufa svoga prapradjeda Mehmed-paše Sokolo-vića. Kad su se Osmanlije povukle iz Ara-bije, Junuz ef. se sa sinom vratio u Stambol, a potom u Bosnu. Stigavši u Sarajevo postavljen je za imama na Kobiljoj Glavi i šejha Nakšibendijske tekije u Vogošći. Sin mu Sinanudin postao je hafiz, imam, kadija, popularan vaiz, pisac i jedan od naj-boljih profesora fikha Gazi Husrev-begove medrese. Meni je predavao osam godina. Na času bi nam pri-čao da ga je otac na leđima u sepetu odnio na hadž kada je napunio tri godine, da ga je ujela škorpija dok se bos igrao u pijesku i da ga je od otrova izliječila jedna beduinka.

Nije mi dao u autobus na Mini, a ja ga poslao na studije

Nakon Arefata, Muzdelife i prvog bacanja kamen-čića na Mini naše hadžije su ili išli u Harem ili u hot-el. Bilo je obezbijeđeno i nekoliko autobusa koji su nam stajali na raspolaganju. Teško sam hodao zbog žuljeva na tabanima, pa sam htio sa suprugom ući u zadnji autobus. Student koji je bio zadužen za našu grupu uređovao je ulazak u autobus i meni ne da-de ući. Jedan hadžija uđe kroz prozor. Bilo je još ne-koliko praznih mjesta, ali mene ostavi na putu, žed-nog, gladnog i umornog. Razmišljao sam idući stopu za stopom niz Minu, kroz kakve ispote musliman mo-ra prolaziti. Ja sam tom studentu osigurao stipendi-ju u S. Arabiji, brinuo se o njegovim papirima i dr., a on, možda ne znajući me lično, uradi tako. Sa njim se nisam raspravljao, a da sam mu rekao ko sam, bio bi, sigurno, drugačiji. Znam i danas ko je to bio, pone-kad se sretnemo, ali mu nikad nisam ispričao tu zgo-du sa hadža iz 1990.

Još jednu pouku iz tog dana nosim u sebi. Zau-stavio sam se na jednom praznom parkingu gdje se

Hodočasnici oznojeni i uprašeni žure na Arefat

*Bosanski
ambasador u
Saudijskoj Arabiji
Senahid Bistrić
ispričao mi je
jednu zgodu
kad je rahmetli
predsjednik Alija
Izetbegović
obavljao hadž, a*

*on mu je
bio u pratnji. Bili
su u automobilu
sa pratnjom na
putu za Arefat,
pa je predsjednik
nekoliko puta
uzdahnuo
gledajući
kroz prozor
automobila
oznojene i
uprašene
hodočasnike
kako pješače do
svog odredišta,
a onda reče:
„Njihov hadž
je pravi i po
vrijednosti
visoko iznad
našega!“*

iz velikog kamiona dijelila voda, hurme i još nešto. Sjeo sam podalje i gledao tu podjelu i divio se da-režljivosti dobrih ljudi koji hrane i napajaju hadži-je u ime Allaha. Iz tog mnoštva ljudi odvoji se prema meni jedna mlada crkinja i bez riječi mi ponudi pa-ketić hurmi. Ja sam odmahnuo glavom i ona se uda-lji. To mi kao živa slika stoji u sjećanju i kajanje što joj na dobrotu nisam uzvratilo zahvalnošću.

U ihramu hadžija duhanio u po Mekke

Pred polazak za Mekku pružena mi je prilika od glavnog vodiča rahmetli prof. Abdurrahmana ef. Hukića da održim vaz hadžijama i dam im uputstva za oblačenje ihrama i ponašanje tokom njihovog no-šenja. Tada sam rekao da se sustegnem od pušenja cigareta, bilo ono haram ili mekruh, jer to je vrsta čejfa, a takva vrsta uživanja sknavi samu svetost ihrama. Prije odlaska na Arefat krenuo sam posjeti-ti jednog šejha, mog poznanika, koji je radio u Rabi-ti. On je više puta službeno dolazio u posjetu Starje-šinstvu IZ u BiH, bio je prijatelj rahmetli dr. Ahme-da Smajlovića i mene je zaduživao da ga pratim. Na tom putu sam sreo trojicu naših hadžija kako šeta-ju po Mekki i sva trojica odbijaju duhanske dimo-ve k'o u Bosni. Poslije selama sam im rekao da to ne trebaju da rade jer su u ihramima, u Mekki i pred odlazak na Arefat. Jedan od njih me ljutito pogleda i reče: „Što si se ti me-ne svez'o? Pusti me na miru i gledaj svo-ga posla!“

Okrenuo sam se i otišao svojim putem kajući se što sam i pored najbolje namje-re povrijedio našeg hadžiju koji i na tom putu neke stvari neće kod sebe da promi-jeni. Nejsje, to sam zaboravio kada sam 1994. pozvan na područje Žepča u je-dan seoski džemat na mevlud. Od akša-ma do jacije se izvodio program, osvjet-ljenje je bilo sa svijećama, klanjali smo jaciju i izašli. Pred džamijom mi jedan kolega imam priđe sa lijepo ostarjelim ocem i pita me: „Znaš li ti, Muharem efendija ovog dedu?“ Rekao sam da ne znam. Reče: „E, ovo ti je onaj hadžija što si ga se bio svez'o u Mekki zbog ci-gara!“ Kaže, to nam je ispričao kad se vratio kući i bilo mu krivo na sebe što te je narezilio i, da bi sebe kaznio, ba-cio je cigare i više nije pušio!“ Hadži-ja me zagrlji, pusti suzu i zatraži hal-lal. Ako je živ ili preselio, činim mu dovu za Allahu-ovu milost i oprost.

Dvije o hadžijskim bradama

Slušao sam od rahmetli hfz. Sinanudina ef. Soko-lovića kad priča o jednom hadžiji kazandžiji iz Sa-rajeva koji je na hadžu pustio bradu i onda se njo-me kleo i mjestom gdje ju je zaokružio kad hoće mu-šteriju prevariti. Kaže, došao mu u dućan jedan se-ljak i tražio da kupi veliku džezvu za kahvu. Had-žija mu dade prepravljenu staru džezvu i reče cije-nu. Mušterija razgleda, okreće, mjeri, pa reče: „Meni se čini hadžija da ova nije nova već samo okalajisa-na!“ Hadžija će mu: „Tako mi ove brade za koju sam dovu učinio na hadžu, nova je!“ Čovjek povjerova zbog te teške zakletve, plati mu i ode, a hadžija izgu-bi hadž zbog jedne stare džezve.

Moj rahmetli babo Džemil ef. pričao mi je da se za-desio sa hfz. Sinanudinom ef. Sokolovićem, prof. Huseinom ef. Đozom i nekim drugim hadžijama u Istanbulu gdje su noćili na povratku sa hadža, kad se pomoli iz čaršije rahmetli h. Ismet Žiga iz Sara-jeva sa suprugom koja je dotle došla da ga dočeka. Na Arefatu je za bradu h. Ismetu bila proučena do-va, međutim, kad su ga ugledali u Stambolu sa že-nom bio je bez brade. Sinanudin ef. je bio šaldžija, a i ahab sa h. Ismetom, pa reče prisutnima: „Šutite, eno ide hadžija Žiga sa ženom, a nema brade. Mora da mu je žena skinula.“ Kad su se poselamili, Sina-nudin ef. će: „Hadži Žiga, džaba ti bi dova na Arefa-tu za bradu. Gdje ti je sada? Jesi li se prep'o žene, pa je obrijao?“ Na to će mu h. Ismet: „Slušaj Sinanudin efendija, ja se mogu zakleti Allahu na Rozi Mahšeru da sam bradu nosio makar jednu heftu, a ti nisi ni-malo!“ Smijali su se i nije bilo hatera.